

УДК 316.61

DOI 10.18372/2786-5495.1.15792

Сергієнко Тетяна Іванівна 

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових та політичних наук,
Національний університет «Запорізька політехніка»,
м. Запоріжжя, Україна

ІННОВАЦІЇ У КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглядаються інновації у контексті становлення політичної освіти. Досліджено суть інновацій та понятійно-категоріальний апарат політичної освіти. Доведено що політична освіта для сучасного українського суспільства є допоміжним елементом у впровадженні демократичних принципів.

Ключові слова: освіта, інновації, політична освіта, політична культура.

Annotation. The article considers innovations in the context of the formation of political education. The essence of innovations and the conceptual and categorical apparatus of political education are studied. It is proved that political education for modern Ukrainian society is an auxiliary element in the implementation of democratic principles.

Keywords: education, innovation, political education, political culture.

Актуальність даного питання зумовлена тим, що в сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства відбуваються постійні зміни як в країні, так і за її межами. В цих умовах, сучасна система освіти вимагає активізації пошук інноваційних підходів до підвищення рівня політичної культури громадян. Однак, сучасна політична культура українців характеризується недостатнім знанням своїх прав та відповідальністю за їх дотримання, відсутністю зацікавленості в участі у державних справах та вирішенні соціальних проблем, відстороненим ставленням до прийняття громадських рішень. Тому політична діяльність людей не супроводжується розвитком критичного мислення і не забезпечує формування відповідального уряду; високий рівень освіти не породжує здатності захищати свої права; велика кількість політичних партій не призводить до масової участі людей у суспільному житті.

Аналіз останніх досліджень. Інновації в сучасній освіті розглядаються в працях В. Андрущенка, С. Гончаренка, Л. Даниленко, М. Євтуха, І. Зязюна, І. Коновальчука, І. Прокопенка, Н. Тверезовської. Щодо дослідження питань формування політичної освіти громадян, то ця тема в Україні висвітлюється в роботах М. Дмитренко, В. Берези, О. Захарової, А. Окисюк, С. Радченко, М. Іванова та інші. Проте, незважаючи на досить велику кількість публікацій, сьогодні дане питання залишається актуальним.

Реалії сьогодні свідчать, що перехід від індустріального до інноваційно-інформаційного суспільства потребує переосмислення змісту освіти та визначення принципів освіти нового покоління [5, с. 53]. Політична свідомість суспільства змінюється під маніпулятивним впливом інформаційно-комунікаційних потоків. Щоб зрозуміти всі зміни, що відбуваються сьогодні, людям необхідно усвідомити своє ставлення одне до одного, до себе, до навколишнього середовища та світу. Сфера духовного життя суспільства безпосередньо включає політику, яка вивчає сутність і зміст політичного життя суспільства [9, с. 192].

Зміни, які відбуваються в сучасному суспільстві, призвели до необхідності інновацій у політичній освіті. На думку П. Саух, серед об'єктивних передумов впровадження інновацій є: зміни в глобалізації (глобалізація, інформатизація суспільства, глобальна екологічна криза тощо); внутрішні зміни (становлення державності, соціально-економічна криза тощо) [4, с. 19]. До суб'єктивних факторів впровадження інновацій належать зміна ідеологічної парадигми розвитку, зміна співвідношення раціональних та ірраціональних знань, значне

оновлення системи гуманітарних знань та зміна загальної наукової картини світу. Вищезазначені соціальні зміни призводять до необхідності реформування внутрішньої вищої освіти, зокрема до впровадження інновацій, які б забезпечили формування в системі освіти автономних та творчих особистостей, що стає нагальною потребою у зв'язку з переходом на інформаційний етап соціального розвитку.

Слово інновація походить від латинського «novatio» і в перекладі означає оновлення, зміну. Розглядаючи інновацію як інноваційну діяльність, О. Огієнко зазначає, що її «особливості розкриваються через аспекти оновлення традиційної системи навчання» [6].

Глобальні зміни, зумовлені викликами сучасності та вимагають від особи не лише політичної активності, а й усвідомлення нею власної ролі та значення у житті суспільства і відповідальних дій згідно з власними переконаннями й цінностями [8, с. 151]. Сьогодні політичні знання та культура потрібні кожному незалежно від професії, віку та статі, адже, живучи в суспільстві людина повинна неминуче взаємодіяти з іншими людьми та державою. Без оволодіння такими знаннями особистість ризикує перетворитися в об'єкт маніпулювання і поневолення з боку більш активних у політичних відносинах сил. Джерелом формування політичної свідомості – політичних знань, переконань, поглядів, оцінок, установок та ідеалів є політична освіта [2, с. 66].

Політична освіта – це практика систематичного розповсюдження та асиміляції знання громадянами своїх прав, свобод та механізмів їх реалізації, шляхів вирішення проблем суспільного життя, політичної системи та державних інституцій управління, процедури їх функціонування та способи впливу на них внаслідок грамотної участі громадян у суспільному житті.

Метою політичної освіти є підвищення рівня політичної культури громадян. Зрозуміти важливість політичної культури можна лише в тому випадку, якщо розглядати політичну культуру не як основний детермінуючий фактор духовно-політичних відносин і процесів, а як ланку між соціально-економічними інтересами, базовими потребами, соціальним статусом, морально-етичними нормами та духовністю окремої людини, соціальних груп, класів, включених у політичний процес, з одного боку, і їхнім політичним поведінням, з іншого. Інакше кажучи, духовність політичної культури сприяє формуванню певних типів політичного поведіння, вона додає йому визначену спрямованість, але не є детермінуючим чинником в останній інстанції; визначає рівень розробки і обґрунтованості державотворчих цілей, впливає на залучення громадян держави до політичного процесу; забезпечує розвиток політичної свідомості та її соціальну направленість, прискорює процес входження певної політичної системи в фазу завершення державної структури управління.

Таким чином, від рівня політичної культури громадян, від характеру взаємовідносин особистості, суспільства й держави залежить якість політичних, економічних та соціальних рішень, ухвалених політичними елітами, міра врахування в цих рішеннях потреб та інтересів різних груп населення, які беруть участь у політичному житті [7]. Коли люди розуміють основні ідеї та принципи демократії, Україна здатна діяти самостійно, захищаючи власні права та інтереси, інтереси своїх громад. Тож, політично освічені громадяни є запорукою формування свідомої та відповідальної влади [3, с. 6].

Політична освіта – це тип громадянської освіти, школа, в якій люди вчаться жити разом, з громадою. Вона виконує функцію трансляції до нових поколінь прогресивних шляхів суспільної взаємодії, вбираючи світові здобутки та зберігаючи автентичні традиції вітчизняної культури. Сприяючи соціалізації молоді, політологічна освіта має навчати її рольовим моделям політичної поведінки з високою мірою публічної відповідальності. Пріоритет такої освіти полягає у створенні умов для формування патріотично неупередженого громадянина з високим рівнем суспільно-політичних знань, позитивного відношення до політичної участі, яке відповідає вимогам сучасного демократичного суспільства. Як зазначає В.Береза, система політичної освіти включає переважно установи, діяльність яких спрямована на підготовку та виховання майбутніх громадян. Форма політичної освіти – це політична інформація, орієнтована на простих громадян і покликана

надати їм необхідні знання про існуючі соціальні проблеми та шляхи їх вирішення, здатність брати участь у таких рішеннях та мотивувати їх до цього. Самостійною частиною політичної освіти є підготовка тих, хто здійснює професійне управління процесами суспільно-політичного життя, – державних службовців та політиків, які борються за право вирішального впливу на вирішення проблем громад та нації. У цьому разі йдеться про політичну просвіту й її різновид – політичне навчання. Зрештою, складовою політичної освіти є академічна підготовка, яка проходить у вищих навчальних закладах і спрямована на підготовку фахівців у галузі політології та її викладання [1, с. 26].

Таким чином, зазначимо, що для сучасного українського суспільства політична освіта стає допоміжним елементом у впровадженні демократичних принципів та розвитку ефективної системи управління та потребує переосмислення змісту освіти й визначення засад підготовки громадян. Зміна політики та соціальних пріоритетів в освіті формує принципово нову парадигму освіти та виховання – перехід від підготовки громадянина країни до формування громадянина світу, людини, відкритої, демократичної та відповідальної, освіти, культури та моралі що відповідають викликам глобалізованого світу.

Тому, політична освіта є важливим завданням життєдіяльності суспільства, від вирішення якого залежить стабільність політичної системи, доцільність рішень, що ухвалюються та якість життя кожної людини. Завдяки політичній освіті виховується громадянин нового «демократичного зразка», який усвідомлює своє місце і роль у суспільстві, дотримується загальнолюдських цінностей, обізнаний із політичною реальністю своєї держави.

Список використаних джерел

1. Береза В. Політична освіта як предмет сучасного політологічного дискурсу. *Вища освіта України*, 2015. № 2. С. 21-29.
2. Дмитренко М. А. Політична освіта і політичне просвітництво в системі чинників суспільного розвитку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. Вип. 1. С. 61-68.
3. Захарова О., Октясюк А., Радченко С. Аналіз сучасного стану політичної освіти в Україні. Публікація є результатом дослідження, проведеного Східноєвропейським центром багатопартійної демократії в Міжнародному центрі перспективних досліджень, 2017. 44с.
4. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія / за ред. П. Ю. Сауха. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. 444 с.
5. Крайнік О.М., Сергієнко Т.І. Теоретичні аспекти особливостей міжнародного співробітництва у галузі освіти в Україні. *Тези доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції «Реалізація спільних міжнародних проектів та реформування відносин: наука, виробництво і ринок»*. Відповідальний за випуск П.О.Тесленко. Project, program, Portfolio Management. Одеса: Балан В.О., 2018. № 1. С. 53-55.
6. Огієнко О. І. Формування готовності до інноваційної діяльності як важлива складова професійної підготовки майбутнього вчителя. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/6019/1/> (дата звернення 28.04.21).
7. Похило І. Д., Кречотень Є. Г. Роль політичної культури сучасної української молоді у політичному процесі. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2018/paper/download/3713/3136> (дата звернення 28.04.21).
8. Сергієнко Т.І. Вплив сучасної освіти на сталий розвиток суспільства. *Освіта як чинник формування креативних компетентностей в умовах цифрового суспільства*. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 27-28 листопада 2019 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. С. 150-152.
9. Сергієнко Т.І. Формування професійної компетентності й особистості майбутніх фахівців з політології. *Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти: збірник наукових статей у 3-х частинах* / За заг. ред. О.В. Зосименко, Г. Л. Єфремова. Суми, 2020. Ч. 3. С. 191-194.